

Српско археолошко друштво
Народни музеј Топлице

СРПСКО АРХЕОЛОШКО ДРУШТВО

XLV СКУПШТИНА И ГОДИШЊИ СКУП

Прокупље, 26. – 28. мај 2022. године

Програм, извештаји и апстракти

Прокупље 2022

Организациони одбор скупа

Драган Поповић, в.д. директора, Народни музеј Топлице
Сања Црнобрња Красић, Народни музеј Топлице
МА Огњен Младеновић, секретар Српског археолошког друштва
др Адам Н. Црнобрња, председник Српског археолошког друштва
др Војислав Филиповић, потпредседник Српског археолошког друштва

Научни одбор скупа

проф. др Душан Михаиловић, Филозофски факултет, Београд
doc. dr Martina Blečić Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)
prof. dr Boris Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)
др Миљана Радивојевић, UCL Institute of Archaeology, London UK
dr Mario Novak, Institut za antropologiju, Zagreb, Hrvatska
dr Tamas Hajdu, Department of Biological Anthropology, Institute of Biology, Faculty of Science Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary
др Драган Милановић, Археолошки институт, Београд
др Надежда Гавриловић Витас, Археолошки институт, Београд
Марин Бугар, Народни музеј, Крушевац
др Драгана Вуловић, Археолошки институт, Београд
др Селена Витезовић, Археолошки институт, Београд
мр Александар Алексић, Завод за заштиту споменика културе Ниш
др Војислав Филиповић, Археолошки институт, Београд
др Адам Н. Црнобрња, Народни музеј у Београду
др Јелена Анђелковић Грашар, Археолошки институт, Београд
др Бојана Племић, Академија струковних студија, Београд
др Видан Димић, Археолошки институт, Београд
др Ана Ђуричић, Лабораторија за биоархеологију, Филозофски факултет, Универзитет у Београду
др Ксенија Ђукић, Лабораторија за антропологију, Институт за анатомију, Медицински факултет, Универзитет у Београду

Приредили: Адам Црнобрња и Војислав Филиповић

Издавач: Српско археолошко друштво, Београд и Народни музеј Топлице, Прокупље

За издавача: Адам Црнобрња и Драган Поповић

Штампа: Colorgrafx, Beograd

Тираж: 125

Бесплатан примерак

ISBN 978-86-80094-19-9

Република Србија

XLV скупштина и годишњи скуп Српског археолошког друштва и штампање ове публикације финансирани су средствима Министарства културе и информисања и Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

САДРЖАЈ

Програм XLIV годишњег скупа.....	5
Извештај о раду УО САД.....	17
Извештај о финансијском пословању САД.....	22
Извештаји о раду секција САД.....	24
Одбрањени радови на катедри за археологију.....	33
Записник са XLIV скупштине САД.....	36
Самостални стручњаци у култури (обавештење).....	39
Резимеи.....	47

да би најстарији грађевински подухвати могли да се припишу преднемањићкој епохи. Највећи и најбоље сачуван је објекат 1/2021, који је делимично истражен у прошлом веку, и у тесној је вези са дрвеним објектом који је постојао на том простору. У оквиру објекта откривено је више јама које нису хронолошки истовремене. У југоисточном делу ископа реоткривени су остаци гвозденодобске кнежевске хумке настале на почетку 5. века пре Христа. Малобројност налаза керамичких посуда и другог покретног археолошког материјала сведочи да је простор био више пута почишћен док се није почео користити као гробље, интензивно од 16. века. Истичу се налази камене иконице са представом св. Николе на аверсу и св. Арханђела на реверсу, многобројни уломци камене пластике и надгробни споменици са текстом.

Угљеша Војводић, Археолошки институт, Београд
Владан Видосављевић, Музеј Раса, Нови Пазар

ДОСАДАШЊИ РЕЗУЛАТАТИ И ПЕРСПЕКТИВЕ АРХЕОЛОШКИХ ИСТРАЖИВАЊА СРПСКИХ СРЕДЊОВЕКОВНИХ НЕКРОПОЛА У ОБЛАСТИ РАСА

Почетак истраживања српских средњовековних гробаља у области Раса везан је за архитектонска ископавања која су била обављана у оквиру манастирских комплекса и чији су резултати врло брзо указали на неопходност присуства археолога на терену. Недуго затим, током шездесетих и седамдесетих година 20. века, започета су истраживања средњовековних некропола које окружују црквене комплексе попут Петрове цркве и цркве Св. Петра и Павла у селу Попе, као и прва систематска археолошка ископавања насеобинских некропола у оквиру средњовековног Трговишта. Почетком осамдесетих година 20. века проучавање простора средњовековног Раса је интензивирано. Нажалост, и током тог периода средњовековна гробља су махом испитивана сондажно у оквиру истраживања остатака архитектуре, попут некрополе око цркве у Дежеву, или у оквиру заштитних истраживања на локалитетима Латинска црква и Напреље. Последња у низу обављана заштитна археолошка ископавања на локалитету Дубље, као и она у порти Петрове цркве, изнедрила су значајна открића али и упутила на нужност сумирања досадашњих резултата. Са једне стране увиђа се неопходност повезивања досадашњих проучавања историчара уметности који су своју истраживачку пажњу усмерили на проучавање одлика видљивих делова надгробних споменика

са резултатима археолошких истраживања подземних делова средњовековних гробних конструкција. Такође, у оквиру рада биће учињен кратак осврт на промену методологије истраживања и документовања гробних целина, као и на угроженост српских средњовековних гробља на простору Раса која неминовно указује на неопходност њиховог документовања. Крајњи циљ представља покушај усмеравања будућих проучавања кроз установљавање истраживачких питања и стратегије.

Рашко Рамадански, Градски музеј Бечеј
Владимир Пецикоза, Истраживачка станица Петница

МЕТАЛНИ САСТАВ УГАРСКОГ И СРЕДЊОЕВРОПСКОГ НОВЦА ИЗ ОСТАВЕ СА ЛОКАЛИТЕТА ЧИК КОД БАЧКОГ ПЕТРОВОГ СЕЛА

Налаз оставе угарског и средњоевропског новца, која се чува у Градском музеју Бечеј, потиче из атара Чик, који се налази на левој обали истоимене реке и притоке Тисе, западно од Бачког Петровог Села код Бечеја. Ради се о случајном налазу 51 примерка новца израђеног од половине XII до половине XIII века. Оставу чине угарска издања, од краља Гезе II (1141-1162) до краља Беле IV (1235-1270), односно средњоевропски, фризашки новац од *Interregnum*-а (1164-1183) до времена салзбуршког архиепископа Еберхарда II (1200-1246). Утврђивање металног састава овог новца спроведено је у Лаборатији за аналитичку археологију Истраживачке станице Петница. Испитивање се заснивало на одређивању квантитативних вредности хемијских елемената на површини новца, недеструктивном методом, коришћењем стационарног спектрометријског уређаја. Као резултат, новац из оставе се према свом хемијском саставу може сврстати у три групе. Прву групи чине примерци израђени углавном од сребра (Ag 56-94%) са значајним количинама бакра (Cu 4-38%) и примесама злата (Au 1-4%) и у много мањој мери гвожђа (Fe), олова (Pb) и цинка (Zn). Другу групу чине примерци у којима је утврђена већа присутност бакра (Cu 50-76%) у односу на сребро (Ag 21-50%), док трећу групу чине примерци који су израђени од бакра (Cu 87-98%) са траговима или значајнијим присуством калаја (Sn 4% >), олова (Pb 3% >) и цинка (Zn 3% >). На примеру овог налаза сазнајемо да у оставама могу бити похрањене, уз редован сребрни новац, девалвирана издања и имитације. Анализом састава примерака које сматрамо имитацијама или средњовековним фалсификатима, откривамо да су осим